

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Kerkenbeleidsplan Sint-Laureins

2026 - 2031

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	p.2
I. INLEIDING	p.3-4
1. Algemeen	p. 3
2. Het kader	p. 3-4
II. DE ACTUELE TOESTAND	p. 5-12
1. Overzicht van de kerken van Sint-Laureins per deelgemeente	p. 5
2. Beschrijving van de actuele toestand	p. 5-12
2.1 KERK SINT-LAURENTIUS	p. 5
1. Identificatie	p. 5-6
2. Beschrijving	p. 6
3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving	p. 6
4. Beschrijving actueel gebruik	p. 6-7
2.2 KERK HEILIGE MARGARETHA	p. 7-8
1. Identificatie	p. 7
2. Beschrijving	p. 7
3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving	p. 7
4. Beschrijving actueel gebruik	p. 8
2.3 KERK ONZE-LIEVE-VROUW HEMELVAART	p. 8-9
1. Identificatie	p. 8
2. Beschrijving	p. 8
3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving	p. 9
4. Beschrijving actueel gebruik	p. 9
2.4 KERK SINT-NIKLAAS	p. 9-10
1. Identificatie	p. 9
2. Beschrijving	p. 10
3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving	p. 10
4. Beschrijving actueel gebruik	p. 10
2.5 KERK SINT-JAN-DE-DOPER	p. 11-12
1. Identificatie	p. 11
2. Beschrijving	p. 11
3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving	p. 11-12
4. Beschrijving actueel gebruik	p. 12
III. VISIE OP HET TOEKOMSTIGE GEBRUIK EN FUNCTIE VAN DE KERKEN	p. 12-14
1. Visie op de toekomstige pastorale functie	p. 12-13
2. Visie op de toekomstige aanwending van de herbestemde kerken en op nevenbestemmingen of valorisatie	p. 13-14
IV. SAMENVATTING EN BESLUIT	p. 15
1. Samenvatting	p. 15
2. Besluit	p. 15

I. INLEIDING

1. Algemeen

De eeuwenlange aanwezigheid van de rooms-katholieke kerk in Vlaanderen heeft ook een duidelijke stempel gedrukt in onze gemeente. Daarvan getuigen de parochiekerken in elk van onze 5 dorpskernen. Naast hun intrinsieke religieuze betekenis, hebben onze kerken ook cultuurhistorisch of architecturaal belang en ook een landschappelijke- en identiteitswaarde.

De toenemende ontkerkelijking maakt dat onze kerken steeds minder gebruikt worden voor erediensten. Bovendien stelt het steeds kleiner wordende aantal priesters een probleem om al onze parochies te bedienen.

De Vlaamse Overheid vraagt dan ook aan elke gemeente een debat te voeren over de toekomst van hun kerken en een kerkenbeleidsplan voor te leggen. Het decreet van 15 juli 2016 m.b.t. de onroerend erfgoedregelgeving maakt bovendien dit kerkenbeleidsplan een voorwaarde sine qua non voor het eventueel bekomen van subsidies voor restauratie.

Het bovenvermeld decreet van 15 juli 2016 geeft de volgende definitie van het kerkenbeleidsplan :

“Het is een schriftelijk document dat eerst door het representatief orgaan van de betrokken eredienst en vervolgens door de gemeente- of de provincieraad werd goedgekeurd en dat een lokaal gedragen langetermijnvisie biedt voor alle gebouwen die bestemd zijn voor die betrokken eredienst op het grondgebied van de gemeente of provincie. De langetermijnvisie moet een verplicht aantal basisgegevens bevatten, die hieronder worden opgenomen.

Aan het opmaken van het eerste kerkenbeleidsplan (2017) ging een lange denkoefening vooraf waarbij zowel de seculiere als de kerkelijke overheden betrokken werden. Het Centraal Kerkbestuur met de respectievelijke kerkfabrieken en het gemeentebestuur waren in eerste instantie de aangewezen partijen om deze denkoefening op te starten. Maar ook andere lokale actoren, de hogere kerkelijke overheden en last but not least de inwoners hebben hun stem in het kapittel gegeven. Dat uiteindelijke kerkenbeleidsplan getuigde van realisme en creativiteit en van evenwicht tussen de verschillende visies, risico's en belangen. Dit plan werd goedgekeurd in de gemeenteraad van 14 september 2017. Gedurende de vorige beleidsperiode werd de kerk Sint-Eligius in Bentille herbestemd. Bijgevolg maakt dit kerkgebouw geen deel meer uit van voorliggend plan.

2. Het kader

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Sint-Laureins:

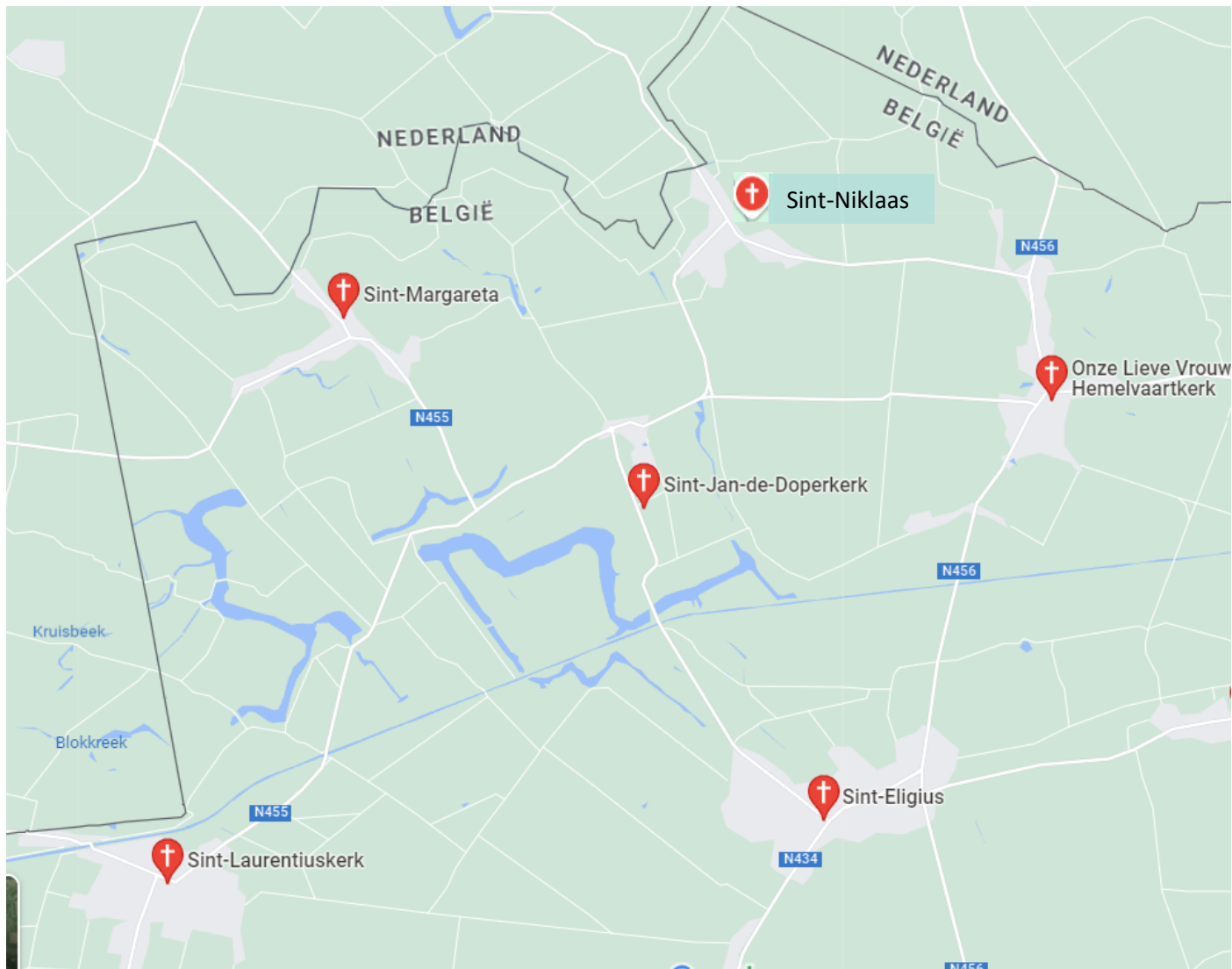
- kerk Sint-Laurentius, Dorpsstraat 107, 9980 Sint-Laureins
- kerk Heilige Margaretha, Kerkplein 1, 9981 Sint-Margriete
- kerk O.-L.-V.- Hemelvaart, Stee 9A, 9988 Watervliet
- kerk Sint-Niklaas, Kerkstraat 13A, 9988 Waterland-Oudeman
- kerk Sint-Jan-De-Doper, Sint-Jansstraat 142, 9982 Sint-Jan-in-Eremo

Het nieuwe kerkenbeleidsplan bouwt voort op het vorige en houdt rekening met de nieuwe omstandigheden en evoluties.

Ook hier werd opnieuw inspraak gegeven aan de verschillende actoren: kerkelijke overheid, het dekenaat Eeklo, gelovigen, kerkfabrieken, cultureel adviesorgaan en gemeenteraad en uiteindelijk zal dit door de gemeenteraad en de kerkelijke overheid definitief worden vastgesteld.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en

een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

II. DE ACTUELE TOESTAND

1. Overzicht van de kerken van Sint-Laureins per deelgemeente

Deelgemeente	Kerk	Eigendom	Bescherming	Kerkhoven
Sint-Laureins	Sint-Laurentius	Gemeente	Ja	Gemeente
Sint-Margriete	Heilige Margaretha	Kerkfabriek	Neen	Gemeente
Watervliet	O.L.V.- Hemelvaart	Gemeente	Ja	Gemeente
Waterland-Oudemans	Sint-Niklaas	Gemeente	Ja	Gemeente
Sint-Jan-in-Eremo	Sint-Jan-de-Doper	Gemeente	Ja	Gemeente

Soort bescherming :

Kerk	Bouwkundig erfgoed	Bescherming als monument	Cultuurhistorisch landschap	Beschermde dorpsgezichten
Sint-Laurentius	Ja	Ja	-	-
Heilige Margaretha	Ja	-	-	-
O.L.V.- Hemelvaart	Ja	Ja	-	Ja
Sint-Niklaas	Ja	Ja	-	-
Sint-Jan-de-Doper	Ja	Ja	Ja	-

2. Beschrijving van de actuele toestand

De opgenomen informatie werd o.a. gevonden op volgende websites: www.sint-laureins.be; agentschap Onroerend Erfgoed en Odis-databank

2.1 KERK SINT-LAURENTIUS

1. Identificatie

- Naam kerk: kerk Sint-Laurentius.
- Ligging: Dorpsstraat 107, 9980 Sint-Laureins – arrondissement Eeklo
Kadastrale ligging: Sint-Laureins 1^e afdeling, sectie A nummer 862 P000.
- Eigenaar: Gemeente Sint-Laureins
- Bescherming: bouwkundig erfgoed sinds 14 september 2009 en beschermd monument sedert 28 december 1936
- Kerkelijk bestuur: bisdom Gent, dekenaat Eeklo

2. Beschrijving

a. Cultuurhistorische waarde:

Kerk met vroeg gotische toren. In 1350 werd er een kapel gebouwd voor de turfstekers en hun familie. In 1555 werd deze kapel uitgebreid met twee zijvleugels. Deze beschermde gotische kerk dateert grotendeels uit de 16de eeuw.

Binnenin is vooral het houtsnijwerk belangrijk. Het 17de -eeuwse koorgestoelte maakt de overgang van de renaissance naar de barok. De eveneens 17de -eeuwse altaren zijn interessante voorbeelden van polychroom beschilderd houtwerk en geven dit kerkinterieur een rijke aanblik. De preekstoel is 19de-eeuws.

Deze kerk bezit een zeldzame 16de -eeuwse kelk, een mooie collectie zilver- en koperwerk, alsook enkele prachtige oude gewaden.

De Sint-Laurentiuskerk is toegewijd aan de heilige Laurentius en de heilige Blasius.

Deze kerk heeft nog aan de achterkant een kerkhof dat als begraafplaats dient.

b. Architecturale beschrijving en mogelijkheden

De kerk bestaat uit een middenbeuk en twee zijbeuken en een koor omringt het altaar achteraan. Vooraan is er een kerkportaal en bevindt zich de toegang tot de toren. De toren is toegankelijk zonder in het schip van de kerk te komen. Een aanbouw aan de rechterzijde herbergt de sacristie en de technische ruimte.

De totale grondoppervlakte bedraagt 970.m² en de kerk heeft ongeveer een capaciteit voor 400 personen.

Er zijn geen afgezonderde ruimten die kunnen aangewend worden voor niet pastorale functies.

c. Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand van de kerk is goed. Er stellen zich geen noemenswaardige problemen inzake stabiliteit en de dakconstructie is nog degelijk.

Het interieur van de kerk verkeert globaal gezien in goede staat. Er is weinig vochtschade vast te stellen.

De verwarming en stookketel (aardgas) functioneren naar behoren en dateren van 2013.

De elektrische installatie is goed en veilig en dateert van +/- 1980. Er is een brandblusser en inbraakdetectie. Er is een sanitaire voorziening in de kerk, significante investeringswerken zijn momenteel niet gepland.

d. Inventaris onroerend erfgoed

Zie: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/58316>

3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk bevindt zich in het centrum van Sint-Laureins, de grootste dorpskern van de fusiegemeente Sint-Laureins met 2.844 inwoners. Ze is ingeplant ten zuiden en in het midden van de huidige Dorpsstraat en is omgeven door het kerkhof. Voor de kerk is er een plein. Nog twee oude kerkwegels, vanaf de Dorpsstraat en de Leemweg leiden naar het schuin achterin ingeplante kerkgebouw.

In 2018 werd de dorpskern van de gemeente hernieuwd en werd het plein voor de kerk heraangelegd zodat de kerk meer visueel tot uiting komt. Voor de kerk langs de straat is er mogelijkheid tot parkeren. De gemeentelijke en vrije basisschool bevinden zich op maximum 500 m. De kerk vormt samen met het gemeentehuis de kern van het dorp.

4. Beschrijving actueel gebruik

a. Pastorale functie

Deze kerk blijft behouden voor de eredienst, voorlopig ook als vaste zondagskerk. In de toekomst zal in deze kerk geen wekelijkse zondagsliturgie meer voorzien worden.

In het dekenaat Eeklo is er inzake liturgische dienstvieringen voor de kerk Sint-Laurentius tot nader bericht beslist :

(1) de zondagsviering wekelijks om 9.00 uur in deze kerk behalve de tweede zondag van de maand enkel in Eeklo.

(2) doopvieringen, huwelijksvieringen en begrafenisvieringen voor de lokale leefgemeenschap

(3) dagelijkse openstelling buiten de erediensten

(4) ter beschikking stelling voor parochiewerking (o.a. zangkoor)

b. Overzicht erediensten 2024

(1) De zondagsdiensten vinden wekelijks plaats in Sint-Laureins, behalve de tweede zondag. Dus ongeveer 40 per jaar.

(2) Er werd 1 huwelijk ingezegend.

(3) Er waren 16 begrafenis.

(4) Het sacrament van het doopsel wordt toegediend in één van de kerken van de gemeente. Het wordt periodiek georganiseerd. Er werden respectievelijk 14 en 10 kinderen gedoopt voor de deelgemeente Sint-Laureins.

c. **Ander gebruik**

Op onregelmatige basis worden activiteiten zoals Sente Swingt, een concert van het zangkoor en een tentoonstelling van bijvoorbeeld de academie georganiseerd.

2.2 KERK Heilige Margaretha

1. **Identificatie**

- a. Naam kerk: kerk Sint-Margaretha
- b. Ligging: Kerkplein 1, 9981 Sint-Margriete – arrondissement Eeklo
kadastrale ligging: Sint-Laureins 3de afdeling Sint-Margriete, Sectie A nummer 139C P0000.
- c. Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Margriete
- d. Bescherming: is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 5-10-2009
- e. Kerkelijk bestuur: bisdom Gent, dekenaat Eeklo.

2. **Beschrijving**

a. **Cultuurhistorische waarde:**

De actuele kerk, toegewijd aan de Heilige Margaretha, werd gebouwd in 1881 naar de plannen uit 1877 van de Gentse architect Edmond De Perre-Montigny. Dit is het vijfde kerkgebouw in deze parochie, de vorige vier zijn vernietigd of gesloopt. Deze neogotische kerk werd ingeplant ten noorden van het huidig kerkplein. Een 52 m hoge vierkante geveltoren domineert het gebouw en de landelijke omgeving. De altaren, de preekstoel en de kruisweg zijn typisch neogotisch. In het koor en de twee zijbeuken bevinden zich fraaie gebrandschilderde ramen. Het kerkhof bevindt zich schuin over de kerk.

b. **Architecturale beschrijving en mogelijkheden:**

De kerk bestaat uit een uitspringende vierkante toren (zuidzijde) met tegen de oostzijde aanleunende driezijdige doopkapel, een driebeukig schip van drie traveeën met in de westelijke oksel een zeszijdig traptorentje, twee transeptarmen met één uitspringende travée en rechte sluiting en een diep koor met zijkoren en rechte sluiting, geflankeerd door een sacristie en berging.

De totale grondoppervlakte bedraagt 850 m² en de kerk heeft ongeveer een capaciteit voor 300 personen. Er zijn geen afzonderlijke ruimten die kunnen aangewend worden voor niet pastorale functies.

c. **Bouwfysische toestand:**

De bouwfysische toestand van de kerk is redelijk goed. Er stellen zich geen noemenswaardige problemen inzake stabiliteit en de dakconstructie is nog degelijk. Op termijn zal het baksteenmetselwerk wel meer werk vragen. Het interieur van de kerk verkeert globaal gezien in goede staat. Er is weinig vochtschade vast te stellen. De verwarming en stookketel (mazout) functioneren naar behoren en dateren van de jaren 80. De kerk is goed te verwarmen. De elektrische installatie is goed en veilig maar dateert van omstreeks 1950 en behoeft verbetering op termijn. Er is geen brand- noch inbraakdetectie. Er zijn geen sanitaire voorzieningen in de kerk, wel in het er naast gelegen parochiezaaltje. Investeringswerken worden regelmatig gepland en er vinden jaarlijks onderhoudswerken plaats.

d. **Inventaris onroerend erfgoed:**

Zie: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/58351>

3. **Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving**

De kerk bevindt zich in het centrum van Sint-Margriete, een kleine dorpskern van de fusiegemeente Sint-Laureins (746 inwoners). Ze is ingeplant ten noorden van het huidig kerkplein. Het kerkhof bevindt zich voor de kerk op ongeveer 50 m. Rond de kerk is er een groene zone. Tegenover de kerk ligt de pastorie. Kerk, pastorie en centrumplein vormen één geheel.

Voor en in de nabijheid van de kerk is er mogelijkheid tot parkeren op de terreinen van de kerkfabriek.

De vrije basisschool van het dorp bevindt zich op maximum 100 m.

Naast de kerk is er een parochiezaaltje.

4. Beschrijving actueel gebruik

a. Pastorale functie

In het dekenaat Eeklo is er inzake liturgische dienstvieringen voor de kerk Sint-Margaretha beslist: Pastoraal kunnen we op termijn enkel denken aan een herbestemming. Qua precieze invullingen zijn nog geen concrete plannen/ideeën gezien de ligging en de omvang van de kerk ook niet voor de hand liggend.

b. Overzicht erediensten 2024

- (1) Sporadisch vonden nog een kerkdienst plaats zoals met de kermis en in de goede week
- (2) Er werd 1 huwelijk in 2024 ingezegend.
- (3) Er was/waren 1 begrafenis in 2024.
- (4) Het sacrament van het doopsel wordt enkel toegediend in kerken met een weekendviering.

c. Ander gebruik

Er is momenteel gedeeld gebruik voor andere niet-liturgische activiteiten, zoals occasioneel een activiteit van een vereniging zoals wandelclubs, een vzw, toeristische dienst, cultuur dienst van de gemeente.

2.3 KERK Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart.

1. Identificatie

- a. Naam kerk : kerk Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart.
- b. Ligging : Stee 9A, 9988 Watervliet –arrondissement Eeklo
kadastrale ligging : Sint-Laureins 5de afdeling Watervliet, sectie B nummer 587A P0000.
- c. Eigenaar : gemeente Sint-Laureins
- d. Bescherming : bouwkundig erfgoed sinds 5-10-2009, beschermd monument sedert 05-11-1974 en maakt deel uit van de bescherming als dorpsgezicht sinds 17-10-1986.
- e. Kerkelijk bestuur: bisdom Gent, dekenaat Eeklo

2. Beschrijving

a. Cultuurhistorische waarde:

Deze laatgotische kerk met dominante neogotische toren werd gesticht door Jeronimus Lauwerijn van Brugge en gebouwd tussen 1503 en 1540. Zij heeft de roepnaam 'de kathedraal van het noorden' verkregen omwille van haar opmerkelijke architectuur en vooral haar buitengewoon rijk interieur.

Bij het binnentreden wordt men getroffen door de hoge gewelven, zuilenrijen en spitsboogramen, door het majestueus hoogaltaar in zwart-wit marmer, door de kooromgang met het koorgestoelte, de grafsteen van Jeronimus Lauwerijn, de prachtige barokke preekstoel en communiebank, het indrukwekkend geheel van portaal en doksaal met als sluitstuk het historisch orgel van Ledou.

Binnenin bevindt zich een grote verzameling van 16de - en 17de -eeuwse schilderijen met als kroonjuweel de monumentale triptiek 'de Nood Gods' (ca 1520). Deze triptiek is opgenomen in de lijst van de topstukken van de Vlaamse Gemeenschap "omwille van de hoge kwaliteit en grote artistieke waarde... één van de absolute meesterwerken uit deze periode" Daarnaast bevindt zich in de sacristie een bijzondere opbergkast die een ander topstuk herbergt : een parament van 1 kazuifel, 1 koorkap en 2 dalmatieken in vlak borduurwerk en gouddraad op goudlaken uit de periode 1515 – 1565.

Deze kerk kan beschouwd worden als een authentieke museale site van kerkelijk erfgoed en religieuze kunst.

In Watervliet is het kerkhof nog zoals in oude tijden de begraafplaats van Watervliet met in de muren oude grafstenen en op het kerkhof een aantal monumentale en ook typisch gedateerde grafmonumenten.

b. Architecturale beschrijving en mogelijkheden

De kerk bestaat uit een drie-beukige basilicale kruiskerk met schip van vier traveeën met ruime middenbeuk en smallere zijbeuken. In de zuidhoek bevindt zich de vierkante toren met erachter de doopkapel. Er is een kooromgang, een vijfzijdige askapel, een sacristie met annex en een berging en zolderruimte. De totale grondoppervlakte bedraagt ongeveer 1000 m² en de kerk heeft ongeveer een capaciteit voor 300 personen.

Er zijn afgezonderde ruimten (doopkapel, askapel, sacristie, technische ruimte en berguimte en torenverdiepingen) die eventueel kunnen aangewend worden voor niet-pastorale functies. Op het kerkhof bevindt zich een voormalig dodenhuisje.

c. Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand van de kerk is goed. Het totaal restauratieprogramma voor de kerk voor de buitenzijde en het dak is afgewerkt en een deel van de muren en marmeren lambrisering werd behandeld tegen vocht en herplaatst. De verwarming/klimaatbeheersing met het oog op de aanwezige topstukken en het rijke interieur is dringend aan vervanging toe en ook de elektriciteit moet aangepakt. Bij het op handen zijnde dossier nevenbestemming en valorisatie wordt ook het interieur aangepakt. Er is geen brand- noch inbraakdetectie maar wel permanente camerabewaking waarvan de beelden bewaard blijven.

Er is een toilet in de kerk maar dit is niet openbaar toegankelijk.

d. Inventaris onroerend erfgoed

Zie: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/59063>

3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk bevindt zich in het centrum van Watervliet, een dorpskern van de fusiegemeente Sint-Laureins (1.682 inwoners). Ze is ingeplant in de noordoosthoek van het idyllische dorpsplein 'het Stee' en maakt deel uit van dit beschermd dorpsgezicht. Het kerkhof bevindt zich rond de kerk. Voor de kerk is er mogelijkheid tot parkeren. De gemeentelijke basisschool van het dorp bevindt zich naast de kerk en de vrije school voor kleuters op maximum 500 m.

4. Beschrijving actueel gebruik

a. Pastorale functie

In het dekenaat Eeklo is er inzake liturgische dienstvieringen voor de Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart kerk beslist: Deze kerk te behouden voor de eredienst voor occasioneel gebruik in combinatie met een nevenbestemming - valorisatie. Actueel is er op woensdag iedere week een eucharistieviering/gebedsdienst. Ook voor bijzondere vieringen en begrafenissen blijft de kerk open en ook als bezinnings- en stilteplek voor het branden van een kaarsje wordt de kerk gebruikt.

b. Overzicht erediensten 2024

(1) Elk week op woensdag is er een eucharistieviering of gebedsdienst (50-tal)

(2) Er werd 1 huwelijk in 2024 ingezegend.

(3) Er waren 4 begrafenissen in 2024.

(4) Het sacrament van het doopsel wordt enkel toegediend in kerken met een weekendviering.

c. Gedeeld gebruik voor andere niet-liturgische activiteiten, nevenbestemming en valorisatie.

De VZW vrienden van Watervliet organiseert op regelmatige tijdstippen culturele activiteiten en ook andere organisaties kunnen de kerk huren voor lezingen, concerten, boekvoorstellingen, uiteenzettingen,

2.4 KERK Sint-Niklaas

1. Identificatie:

a. Naam kerk : kerk Sint-Niklaas

b. Ligging : Kerkstraat 13A, 9988 Waterland-Oudeman – arrondissement Eeklo

kadastrale ligging : Sint-Laureins 4de afdeling Waterland-Oudeman, sectie A nummer 693 P0000

c. Eigenaar : gemeente Sint-Laureins

d. Bescherming bouwkundig erfgoed sinds 5-10-2009 en monument sedert 03-06-2005.

e. Kerkelijk bestuur: bisdom Gent, dekenaat Eeklo.

2. Beschrijving

a. Cultuurhistorische waarde:

Dit zaalkerkje werd in 1672 gebouwd en was oorspronkelijk wit. Het werd in 1850 vergroot en kreeg toen zijn toren. Merkwaardig is het gerestaureerde 17de-eeuwse Sint-Niklaasaltaar. Het rococogewelf dateert uit 1773. Eveneens uit die periode dateert het hoogaltaar dat rijk is uitgewerkt. De glasramen geven dit rijk aangeklede kerkje een intieme sfeer.

Het exterieur geeft een sobere en weinig harmonische indruk en laat duidelijk verschillende bouwfases vermoeden.

b. Architecturale beschrijving en mogelijkheden

De kerk heeft een één-beukig schip van vier traveeën met ingebouwde vierkante toren op het midden van de eerste travee, twee zijkapellen en een breed koor met driezijdige sluiting. De totale grondoppervlakte bedraagt 422 m² en de kerk heeft ongeveer een capaciteit voor 150 aantal personen. Er zijn geen afgezonderde ruimten die kunnen aangewend worden voor niet pastorale functies.

c. Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand van de kerk is goed. Er stellen zich geen noemenswaardige problemen inzake stabiliteit en de dakconstructie is nog degelijk. Het interieur van de kerk verkeert globaal gezien in goede staat. Er is weinig vochtschade vast te stellen. De elektrische en geluidsinstallatie zijn goed. Er is geen brand- noch inbraakdetectie. Er is een toilet in de kerk maar dit is niet openbaar toegankelijk. Significante investeringswerken zijn momenteel niet gepland.

d. Inventaris onroerend erfgoed

Zie: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/59046>

3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk bevindt zich in de hoofdstraat van Waterland-Oudeman, een kleine dorpskern van de fusiegemeente Sint-Laureins (469 inwoners). Ze is omgeven door een deels ommuurd en deels omhaagd kerkhof. Voor de kerk is er mogelijkheid tot parkeren. Er zijn geen scholen in de dorpskern.

4. Beschrijving actueel gebruik

a. Pastorale functie

In het dekenaat Eeklo is er inzake liturgische dienstvieringen voor de Sint-Niklaaskerk beslist:

Behouden voor de eredienst met occasionele vieringen. Een gebedsplek voor passanten.

Momenteel is er wekelijks op zaterdag een aanbidding.

b. Overzicht erediensten 2024

(1) Behalve in het begin van het jaar waar 14-daags een zondagsviering werd verzorgd om 9.00 uur afwisselend met Sint-Laureins zijn er vanaf het tweede deel van het jaar enkel nog occasionele vieringen zoals bijvoorbeeld op het patroonsfeest van Sint-Niklaas.

(2) Er werden 0 huwelijken ingezegend.

(3) Er waren 3 begrafeningen in 2024.

(4) Er werden geen kinderen gedoopt voor de deelgemeente Waterland-Oudeman.

c. Ander gebruik

Ter beschikkingstelling voor culturele en gemeenschapsvormende activiteiten

2.5 KERK Sint-Jan-de-doper

1. Identificatie

- a. Naam kerk : kerk Sint-Jan-de-Doper
- b. Ligging : Sint-Jansstraat 142, 9982 Sint-Jan-in-Eremo – arrondissement Eeklo
kadastrale ligging : Sint-Laureins, 2de afdeling Sint-Jan-in-Eremo sectie A nummer 696 A P0000
- c. Eigenaar : de gemeente
- d. Bescherming : bouwkundig erfgoed sinds 5-10-2009, monument en cultuurhistorisch landschap sinds 22-10-1975.
- e. Kerkelijk bestuur: bisdom Gent, dekenaat Eeklo

2. Beschrijving

a. Cultuurhistorische waarde:

Het kerkje werd herbouwd in 1682. Het rococo-interieur is verrassend. Het meubilair is laat 17de-eeuws en begin 18de-eeuws. Een ijzeren hek tussen vierkante gemetste pijlers en een pad loopt in de as van het portaal naar de kerk. Het is een uniek, mooi kerkje. Het is toegewijd aan Sint-Jan-Baptist.

De Sint-Jan-Baptistkerk is een uniek, mooi kerkje. Het is gerestaureerd. De oudste delen zijn driehonderd jaar oud. Op dezelfde plaats stond al een kerk in 984. Ze werd volledig verwoest door de Elisabethsvloed in 1377. Het werd herbouwd in 1682. De huidige vorm van de kerk is het resultaat van een verbouwing van 1774.

De kerk heeft een buitenomgeving van zeven staties, taferelen uit het leven van Sint -Jan. Berken en beuken, kerkhof, oude grafzerken uit de 16de eeuw, en het beeld van Sint - Jan de Doper illustreren de geloofspraktijk van onze voorouders.

Tijdens de Sint-Jansdagen van 24 juni tot 2 juli kwamen hier vroeger duizenden bedevaarders.

Het rococo-interieur is verrassend en laat 17de-eeuws en begin 18de-eeuws. Hendrik Hageman van Brugge vervaardigde de koorzittingen, het doksaal en het schilderij boven het altaar.

b. Architecturale beschrijving en mogelijkheden

De kerk is een klein één-beukig zaalkerkje en telt vier traveeën met een driezijdig koor. Het is opgetrokken in baksteen en volledig gewit. De voorpuntgevel wordt gemarkeerd door een sierlijk portaal met korfboogvormige toegangspoort. De totale grondoppervlakte bedraagt 400 m² en de kerk heeft ongeveer een capaciteit voor 75 personen. Er zijn geen afgezonderde ruimten die kunnen aangewend worden voor niet pastorale functies.

c. Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand van de kerk is tamelijk goed. Er stellen zich geen noemenswaardige problemen inzake stabiliteit en de dakconstructie is nog degelijk. Het interieur van de kerk verkeert globaal gezien in goede staat maar vertoont op sommige plaatsen sporen van opstijgend vocht. Achteraan in de kerk bij het doksaal is er ook een afbladdering van de verf en de bepleistering. De elektrische en geluidsinstallatie zijn goed. Er is geen brand- noch inbraakdetectie. Er is een toilet in de kerk maar dit is niet openbaar toegankelijk. Significante investeringswerken zijn momenteel niet gepland, maar onderhoudswerken dringen zich op in de nabije toekomst gezien het in de praktijk niet wordt gebruikt.

d. Inventaris onroerend erfgoed

Zie: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/58343>

3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk bevindt zich in het centrum van een gehucht van Sint-Jan-in-Eremo.

Het kerkhof is hier nog een echt kerkhof en bevindt zich rondom de volledige kerk, wat uniek geworden is in onze contreien.

Voor de kerk is er een beperkte mogelijkheid tot parkeren. Er zijn geen scholen in de omgeving.

4. Beschrijving actueel gebruik

a. Pastorale functie 2024

In het dekenaat Eeklo is er voor de kerk het volgende beslist :

Blijft in wezen haar functie behouden voor de eredienst met twee keer per jaar kermisdienst en viering rond het patroonsfeest van Sint-Jan De Doper (24 juni) en als gebedsplaats voor passanten is zo een kerkje niet onbelangrijk. Valorisatie is zeker aan de orde.

b. Overzicht erediensten 2024.

Twee vieringen bij Kermis en Patroonsfeest.

c. Ander gebruik

Er is momenteel geen gedeeld gebruik voor andere niet-liturgische activiteiten. Er is vraag naar gebruik van deze kerk voor huwelijken.

III. VISIE OP HET TOEKOMSTIGE GEBRUIK EN FUNCTIE VAN DE KERKEN

1. Visie op de toekomstige pastorale functie

a. Kerk Sint-Laurentius in Sint-Laureins

(1) Voorstel

(a) Deze kerk blijft in de toekomst behouden voor de eredienst, voorlopig ook als vaste zondagskerk. In de toekomst zal in deze kerk geen wekelijkse zondagsliturgie meer voorzien worden, maar de einddatum daarvoor is niet bepaald.

Dus zolang elke week de zondagsviering behalve de tweede zondag van de maand waar alleen in Eeklo een zondagsviering is.

(b) doopvieringen, huwelijksvieringen en begrafenisvieringen voor de lokale leefgemeenschap en leefgemeenschappen zonder parochiekerk

(c) dagelijkse openstelling buiten de erediensten

(d) ter beschikking stelling voor parochiewerking

(e) valorisatie of nevenbestemming met mogelijkheden : vb : bibliotheek, archief, Mogelijk in de toekomst, mits ruimtes af te sluiten.

(2) Toelichting

De deelgemeente Sint-Laureins is met ongeveer de helft van de inwoners van de fusiegemeente Sint-Laureins de grootste dorpskern van de vijf dorpskernen. Ook zijn hier de grootste schoolgemeenschappen. De kerk is voldoende groot en stelt bouwfysisch geen onoverkomelijke problemen. Ze is goed bereikbaar en er is voldoende parking in de nabije omgeving. Het kerkhof bevindt zich in de onmiddellijke omgeving en is recent gesaneerd. Vanuit de lokale gemeenschap is het nodig te zoeken naar een valorisatie voor deze kerk op het ogenblik dat er geen zondagsvieringen meer zullen zijn. De gemeente, die eigenaar is, en de verantwoordelijke kerkfabriek kunnen de financiële lasten inzake exploitatie en instandhouding dragen.

Er zijn plannen om werken uit te voeren in functie van toegankelijkheid toren en recent werd de gedenksteen van Antonia Van Damme gerestaureerd

b. De kerk Sint-Margaretha in Sint-Margriete

(1) Voorstel

De kerk blijft open, in afwachting van een neven- of herbestemming met indien mogelijk een gedeeltelijke stille en bezinningsruimte. De kerk is het hart van het dorp en is een site voor gemeenschapsvormende activiteiten.

(2) Toelichting

Het gebruik van de kerk voor liturgische erediensten zal dus beperkt zijn, evenwel kan de parochiale en sociale werking verder gezet worden rond de kerk en het parochiezaaltje als ontmoetingsplaats. De kerk is eigendom van de kerkfabriek en deze kan met de eigen middelen de instandhouding ervan redelijk verzekeren. Kan blijven op voorwaarde dat er een beperkte steun in voor investeringen. De stabiliteit is ok, maar wel verder op te volgen. In afwachting van een eventuele herbestemming is het tijdelijk en beperkt openhouden van de kerk en het behouden van de Kerkfabriek en Kerkraad de beste optie voor Sint-Margriete. De lokale Kerkfabriek en Kerkraad is

immers eigenaar van de kerk en een gemotiveerd team ter ondersteuning van het sociale netwerk in het dorp. Terzelfdertijd kan de kerkfabriek instaan voor de zorg voor het patrimonium, de kerk, het parochiezaaltje, de pastorie en de terreinen rond de kerk.

c. De kerk Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart in Watervliet

(1) Voorstel

De parochiekerk blijft open voor occasionele erediensten (begrafenis, huwelijk, gebedsdienst, kermisdienst, eucharistieviering/gebedsdienst in de week, ...).

(2) Toelichting

De kerkfabriek opteert absoluut voor het behouden van een regelmatige gebedsdienst voorgedaan door priester/diaken. Hoewel de lokale gemeenschap niet meer in grote mate wekelijks praktiserend gelovig is blijven velen toch de kerk op regelmatige wijze bezoeken voor het branden van een kaarsje, een moment van bezinning, een doopviering, een begrafenis, een huwelijk of kermisdienst. Voor het leven van de lokale gemeenschap is dit essentieel.

Via het dossier nevenbestemming kerk Watervliet tot een toeristische infopunt en als polyvalente ruimte kan de kerk een hefboom zijn voor bovenlokaal bezoek. Het project Vlaamse meesters in situ van Toerisme Vlaanderen draagt hiertoe sterk bij. Het historisch karakter van de kerk wordt hierbij ten allen tijd gerespecteerd.

d. De kerk Sint-Niklaas in Waterland-Oudeman

(1) Voorstel

De kerk blijft open voor occasionele erediensten (begrafenis, huwelijk, gebedsdienst, kermisdienst....).

(2) Toelichting

Waterland-Oudeman is een kleine dorpskern met een pastorale werking en structuur. De kerk is relatief klein en in goede bouwfysische toestand en kan met vrijwilligers goed onderhouden blijven. Valorisatie is zeker aan de orde.

e. De kerk Sint-Jan-de-Doper in Sint-Jan-in-Eremo

(1) Voorstel

Het kerkje blijft in wezen haar huidige functie behouden, als gebedsplek voor passanten. De vieringen van de bedevaart week bij het patroonsfeest van Johannes De Doper kunnen er verder blijven doorgaan. De erediensten worden als volgt voorzien:

Eucharistievieringen, doopvieringen, huwelijksvieringen en begrafenisvieringen voor de lokale leefgemeenschap worden voorzien in de kerken van de regio.

De vieringen rond het patroonsfeest van Sint-Jan De Doper (24 juni) blijven behouden.

(2) Toelichting

De beslissing tot strikte beperking van de pastorale functie is genomen enerzijds op basis van de beperktheid inzake de huidige pastorale functie van de kerk en de nabijheid van kerken in de regio en anderzijds op het feit dat de kerk te klein is voor het grote deel van de erediensten.

2. Visie op de toekomstige aanwending van de herbestemde kerken en op nevenbestemmingen en valorisatie

a) **De nevenbestemming en valorisatie voor de O-L-V-Hemelvaartkerk in Watervliet**

(1) Welke nevenbestemmingen?

De kerk van Watervliet als 'Kathedraal van het Noorden' met haar triptiek, orgelmeubel en preek- en koorgestoelte, leent zich zeer goed voor medegebruik van de kerk en valorisatie :

(a) Permanent tentoonstellen van de triptiek Nood Gods, van gemeentelijk kerkelijk erfgoed en religieuze kunst.

(b) Museale ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen van religieus erfgoed.

(c) Ruimte voor zang, orgel - en klassieke concerten.

(d) Voordrachten en lezingen en dergelijke meer.

Deze activiteiten zijn goed combineerbaar met de pastorale functies zodat een herbestemming niet noodzakelijk is voor een goede aanwending van de kerk. Bepaalde delen van de kerk zoals toren, doopkapel en ruimtes achteraan in de kerk kunnen voor nevenbestemmingen worden bestemd.

(2) Realisatie van de nevenbestemmingen, valorisatie en restauratie van de kerk. (Plan van aanpak).

De Kerkfabriek heeft een visie m.b.t. het gedeeld gebruik, enerzijds voor pastorale diensten en anderzijds voor publieke doeleinden. In samenwerking met de gemeente en onder begeleiding van Veneco is een toekomstvisie voor de kerk uitgewerkt en is een Studiebureau (Team Kampvuur) aangesteld. De omgevingsvergunning is afgeleverd in oktober 2024. De werken staan 'on hold' in afwachting van subsidies.

Bovendien zal de kerk als concertzaal mee opgenomen worden in de programmatie van het gemeentelijk cultureel centrum 'De Meet'.

b) **Nevenbestemming van de kerk van Sint-Margriete**

(1) Mogelijke nevenbestemmingen zijn:

(a) Ter beschikking stellen voor het bespreken en beluisteren van religieuze muziek.

(b) Ter beschikking stellen voor occasionele tentoonstellingen en culturele lezingen

(c) Ter beschikking stellen als repetitieruimte voor lokale muziekverenigingen.

De Kerkfabriek wil verder inzetten op de toeristische aantrekkelijkheid van de kerk die door haar omvang zeer goed zichtbaar is in een wijde omgeving en wil als het kan dat bijvoorbeeld het koor zijn religieuze bestemming behoudt.

(2) Realisatie van de nevenbestemming (Plan van aanpak):

De Kerkfabriek is reeds actief bezig in het realiseren van de hierboven vermelde nevenbestemming.

Momenteel zijn er geen noemenswaardige aanpassingswerken noodzakelijk, maar het baksteenmetselwerk van onder meer de torenen herstel van de goten zal in de toekomst wel grotere werken vergen.

c. **Nevenbestemmingen van de kerk van Waterland-Oudeman**

(1) Welke nevenbestemming? Mogelijke nevenbestemmingen :

(a) de kerk is goed geschikt voor medegebruik concerten, tentoonstellingen, voordrachten.

(b) Oecumenische vieringen met de protestantse gemeenschap van de Nederlandse grensgemeenten.

(2) Realisatie van de nevenbestemmingen (Plan van aanpak)

De verdere uitwerking is een verantwoordelijkheid van de kerkfabriek, dus publiek houden.

IV. SAMENVATTING EN BESLUIT

Samenvatting

KERK	PASTORAAL	NEVENBESTEMMING	HERBESTEMMING
Sint-Laurentius Sint-Laureins Eigendom gemeente	Zondagsliturgie en occasionele erediensten	-	-
H. Margaretha Sint-Margriete Eigendom kerkfabriek	Occasionele erediensten	Tentoonstellingen en muziek beluisteren; muzikale repetitieruimte	
O.L.V. Hemelvaart Watervliet Eigendom gemeente	Occasionele erediensten	Religieuze en artistieke tentoonstellingen en klassieke concerten en lezingen	-
Sint-Niklaas Waterland-Oudeman Eigendom gemeente	Occasionele erediensten	Oecumenische vieringen met protestantse grensgemeenten	-
Sint-Jan-de-Doper Sint-Jan-in-Eremo Eigendom gemeente	Behoudt huidige functie als gebedsplek.	-	-

Besluit

Dit kerkenbeleidsplan, dat opgemaakt is in ruim overleg met alle betrokken actoren zowel kerkelijke als burgerlijke, voldoet aan de wensen en behoeften op pastoraal en gemeentelijk vlak. Hoewel het voor de gelovigen in de gemeenschappen soms pijnlijk is dat de religieuze functies ofwel wegvallen ofwel minimaal zijn blijven velen toch vasthouden aan het beeld van de kerk als centraal gegeven in het dorp en verwachten zij op zijn minst het behoud van een stille ruimte en plaats voor bezinning of toonbare herinnering aan de kerk.

Dit plan biedt enerzijds aan de kerkelijke gemeenschap de mogelijkheid om hun pastorale activiteiten te behouden en zelfs verder te ontplooiën rekening houdende met de mogelijkheden en beperkingen.

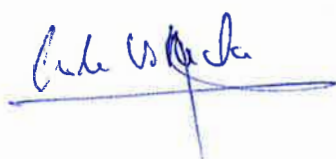
Anderzijds blijven deze kerken hun waarde en uitstraling voor onze gemeente behouden en zal door de nevenbestemmingen een meerwaarde kunnen gecreëerd worden voor onze gemeente.

Bovendien is er een evenwicht in de verdeling van de lasten tussen de gemeente en de kerkelijke besturen voor zowel exploitatie van de kerken als de toekomstige investeringen.

Het is aangewezen om bij de opmaak van het nieuwe meerjarenplan voor de kerkfabrieken een evaluatie te maken van het huidige voorliggende kerkenbeleidsplan.

27.05.2025

Handtekening Bisdom

Handtekening Gemeente